

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

MARINA HRVATIN

SEKURITIZACIJA U BANKARSTVU

Završni rad

Pula, 2018.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

MARINA HRVATIN

SEKURITIZACIJA U BANKARSTVU

Završni rad

JMBAG: 0145028970

Studijski smjer: Financije, računovodstvo i revizija

Predmet: Bankarski management

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Financije

Mentor: izv. prof. dr. sc. Manuel Benazić

Pula, listopad 2018.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Marina Hrvatin, kandidatkinja za prvostupnika Poslovne ekonomije ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student
Marina Hrvatin

U Puli, _____ 2018. godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, Marina Hrvatin, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Sekuritizacija u bankarstvu“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama. Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____

Potpis
Marina Hrvatin

SADRŽAJ

<u>UVOD</u>	1
<u>1. UPRAVLJANJE AKTIVOM I PASIVOM BANKE</u>	2
<u>1.1. Važnost upravljanja aktivom i pasivom banke</u>	2
<u>1.2. Strategije upravljanja aktivom i pasivom</u>	3
<u>1.2.1. Strategije upravljanja aktivom</u>	3
<u>1.2.2. Strategije upravljanja pasivom</u>	4
<u>1.2.3. Strategije upravljanja bilancom</u>	5
<u>2. UPRAVLJANJE RIZICIMA U BANKAMA</u>	6
<u>2.1. Vrste rizika</u>	7
<u>2.2. Instrumenti zaštite od rizika</u>	9
<u>3. SEKURITIZACIJA U BANKARSTVU</u>	12
<u>3.1. Važnost i uloga sekuritizacije u bankarstvu</u>	14
<u>3.2. Stara i nova sekuritizacija</u>	16
<u>3.3. Odnos sekuritizacije i rizika u bankama</u>	16
<u>3.4. Pogodnost sekuritizacije za financiranje MSP</u>	17
<u>3.5. Utjecaj sekuritizacije na kreditiranje banaka</u>	19
<u>4. SEKURITIZACIJA U SJEDINJENIM AMERIČKIM DRŽAVAMA</u>	20
<u>4.1. Sekuritizacija kao financijska inovacija u vrijeme krize 1929. do 1933. godine</u>	21
<u>4.2. Suvremena sekuritizacija</u>	21
<u>5. MOGUĆNOSTI SEKURITIZACIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ</u>	24
<u>5.1. Mogućnosti i ograničenja</u>	24
<u>5.2. Prednosti i nedostaci</u>	25
<u>ZAKLJUČAK</u>	28
<u>POPIS LITERATURE</u>	30

<u>POPIS SLIKA</u>	33
<u>POPIS TABLICA</u>	34
<u>SAŽETAK</u>	35
<u>SUMMARY</u>	36

UVOD

Tema ovog završnog rada je sekuritizacija u bankarstvu. Cilj rada je definirati i objasniti sekuritizaciju u bankarstvu. Svrha rada je utvrđivanje i bolje upoznavanje sekuritizacije u bankarstvu i pojmova vezanih za istu. Sekuritizacija je u bankarstvu nastala pojavom financijskih inovacija koje su utjecale na povećavanje tržišne orijentacije i utrživosti bankovne imovine kroz zamjenu i prodaju kredita. Takav proces znači korištenje aktive poput hipotekarnih kredita, kredita za automobile i izvoznih kredita koji čine podlogu za izdavanje utrživih vrijednosnica.

U prvom dijelu rada biti će riječi o upravljanju aktivom i pasivom banke, o važnosti upravljanja aktivom i pasivom banke te o strategijama upravljanja aktivom, pasivom i bilancom banke.

U drugom dijelu rada biti će riječi o upravljanju rizicima u bankarstvu, o vrstama rizika te o instrumentima zaštite od rizika.

U trećem dijelu rada naglasak je stavljen na sekuritizaciju u bankarstvu, važnost i ulogu sekuritizacije u bankarstvu, staru i novu sekuritizaciju, odnos sekuritizacije i rizika u bankama, pogodnost sekuritizacije za financiranje MSP-a te utjecaj sekuritizacije na kreditiranje banaka.

U četvrtom dijelu rada biti će riječi o sekuritizaciji u Sjedinjenim Američkim Državama, o sekuritizaciji kao financijskoj inovaciji u vrijeme krize od 1929. do 1933. godine te o suvremenoj sekuritizaciji.

U petom dijelu rada biti riječi o mogućnostima i ograničenjima te o prednostima i nedostacima sekuritizacije u Republici Hrvatskoj, .

Metode koje su korištene za izradu rada su metoda deskripcije, povijesna metoda, metoda komparacije, matematička metoda te metoda analize i sinteze.

1. UPRAVLJANJE AKTIVOM I PASIVOM BANKE

Banke danas predstavljaju složene organizacije koje donose različite financijske odluke (o tome koji će klijenti dobiti kredit, koje vrijednosnice treba dodati kreditnom portfelju, koje uvjete treba postaviti javnosti po pitanju depozita) koje su međusobno povezane jer kredite koje banka želi ispuniti na zahtjeve klijenata povezani su sa sposobnošću banke za prikupljanjem depozitnih i nedepozitnih sredstava. Banke tijekom donošenja svojih financijskih odluka obraćaju veliku pažnju na veličinu rizika s ciljem zaštite od gubitaka koji su mogući zbog ne vraćanja kredita. Da bi odluke menadžmenta bile dobro koordinirane na svim razinama potrebno je dobro upravljati aktivom i pasivom banke. Koordiniranje i integriranje aktive i pasive u jednu jedinicu naziva se upravljanje aktivom i pasivom, a navedeno se vrši pomoću obrambenih tehnika za rukovođenje poslovnim ciklusima i pritiscima na depozite i kredite.¹

„Banke imaju svoju aktivu i pasivu. Karakteristika banke je da u pasivi ima prikupljena tuđa sredstva koja su joj povjerena s namjerom da ih banka adekvatno uporabi.“² Uslijed navedenog je važna kontrola upravljanja banke tuđim novcem koji u banku ulazi kroz pasivu te se dalje transformira u aktivi kroz poslovanje banke, jer se samo na takav način može očuvati povjerenje između klijenata i banke te na takav način može stabilno funkcionirati financijski sustav. U nastavku će biti objašnjena važnost upravljanja aktivom i pasivom banke.

1.1. Važnost upravljanja aktivom i pasivom banke

Upravljanje aktivom i pasivom banke je važno zbog koordiniranja i integriranja aktive i pasive. Važnost upravljanja aktivom i pasivom proizlazi iz svrhe koja podrazumijeva formuliranje strategija i poduzimanje aktivnosti koje oblikuju bilancu banke kao cjelinu, na način da pridonosi ostvarivanju željenih ciljeva koji uključuju:³

- maksimiziranje i stabiliziranje marže banke ili razliku između kamatnih prihoda i rashoda,

¹ P. S. Rose, *Menadžment komercijalnih banaka*, Mate, Zagreb, 2003., str. 207.-208.

² M. Gregurek, N., Vidaković, *Bankarsko poslovanje*, PRIF, Zagreb, 2011., str. 429.

³ P. S., Rose, op.cit., str. 208.

- maksimiziranje ili zaštitu vrijednosti (cijenu dionica) banke uz prihvatljivu razinu rizika.

O strategijama upravljanja aktivom i pasivom banke biti će više u nastavku, s posebnim objašnjenjima strategija upravljanja pasivom, strategija upravljanja aktivom i strategija upravljanja bilancom banke.

1.2. Strategije upravljanja aktivom i pasivom

Kada je riječ o strategijama upravljanja aktivom i pasivom banke potrebno je naglasiti da strategija predstavlja ciljeve upravljanja bankom. Tokom svog upravljanja banke se susreću sa rizicima u poslovanju od kojih je jako važno obratiti pažnju na strateški rizik. Strateški rizik podrazumijeva tekući ili potencijalni utjecaj na dobit ili kapital banke koji proizlaze iz nepovoljnih ili loših i pogrešnih odluka u poslovnom okruženju. Strateški rizik je funkcija kompatibilnosti strateških ciljeva organizacije i kvalitete provedbe odabranih strategija, pa je strateški rizik najsloženiji od svih rizika tijekom procesa vođenja i upravljanja bankom. Izloženost i kontrola strateškog rizika moraju se pokazivati u računu dobiti i gubitaka banke.⁴ U slučaju pogrešnog odabira strategije doći će do problema u upravljanju bankom, stoga je potrebno odabrati primjerenu strategiju upravljanja aktivom, pasivom i bilancom banke, o kojima će biti riječi u nastavku.

1.2.1. Strategije upravljanja aktivom

Upravljanje aktivom i pasivom se nije oduvijek promatralo kao integrirana cjelina, već je upravljanje aktivom (imovinom) banke bilo odvojeno od pasive. Na donošenje odluka uprave banke ključnu ulogu nisu imali depoziti i ostala posuđena sredstva već aktiva banke. Bankari su imali kontrolu samo nad alokacijom sredstava koja ulaze u banku pa su odlučivali tko će dobiti kredite i pod kojim uvjetima. Takav pristup upravljanja aktivom je logičan jer su prije deregulacije bankovne djelatnosti, vrste depozita, kamate koje su se davale na depozite i nedepozitni izvori putem kojih su se

⁴ M. Gregurek, N. Vidaković, op.cit., str. 359.

banke financirale, bili strogo regulirani pa su bankovni menadžeri imali samo ograničenu diskreciju u preoblikovanju svojih izvora sredstava. Promjene upravljanja aktivom i pasivom nastale su 1960-ih i 1970-ih godina, uslijed sve većih kamatnih stopa i pojave jače konkurencije u prikupljanju sredstava uslijed čega su bankari bili prisiljeni posvetiti pažnju otvaranju novih izvora sredstava i nadziranju troškova svojih depozitnih i nedepozitnih obaveza.⁵ Poboljšanjem tehnika koje predstavljaju metode za ostvarivanje strategije za praćenje aktive, banka može poboljšati kvalitetu svojega portfelja. Banka nije odgovorna prema klijentima s kojima posluje u aktivu već je odgovorna prema klijentima koji su joj povjerali pasivu.⁶ U nastavku će biti riječi o strategijama za upravljanje pasivom.

1.2.2. Strategije upravljanja pasivom

Uslijed prethodno spomenutih promjena upravljanja aktivom i pasivom u 1960-ih i 1970-ih godina, razvilo je potrebu za upravljanje pasivom koje podrazumijeva ispunjavanje cilja kontrole nad izvorima sredstava banke, paralelno s kontrolom koju su bankari imali dulje vrijeme nad svojom aktivom. Pokretač kontrole je bila kamatna stopa (cijena) te drugi uvjeti banke na depozite i posuđena sredstva kako bi banka mogla postići određenu količinu i željene troškove. U slučaju velike potražnje za kreditima banka je, kada su bila premašena njezina sredstva, mogla podići pasivnu stopu na svoje depozite i na posuđena sredstva sa tržišta novca u odnosu na svoje konkurente te bi tada sredstva počela pritjecati. U slučaju da je banka imala dosta sredstava a malo potražnje za plasiranjem sredstava tada je imala opciju da ne mijenja svoje posudbene stope ili ih je mogla smanjiti pa je na takav način davala konkurentima mogućnost bolje ponude za sredstva koja su bila raspoloživa na tržištu.⁷

⁵ P. S., Rose, op.cit., str. 208.

⁶ M. Gregurek, N. Vidaković, op.cit., str. 463.

⁷ P. S. Rose, op.cit., str. 209.

1.2.3. Strategije upravljanja bilancom

Upravljanje bilancom banke podrazumijeva kontrolu cjenovne, valutne i ročne strukture, a banka aktivno razvija strategije u kojima kontrolira ročnu i cjenovnu (kamatne stope) strukturu. Upravljanje bilancom uključuje jedan cjelokupan proces koji započinje kreiranjem bilance banke u sadašnjem trenutku, nastavlja se istovremeno kreiranjem željene bilance u budućnosti, dok treći korak podrazumijeva kreiranje tehnika (ciljeva strategije) kojima se sadašnja bilanca nastoji razviti do željene bilance u budućnosti.⁸

Promjene i usavršavanje tehnika upravljanja pasivom dovelo je do promjenjivih kamatnih stopa i veće izloženosti rizicima uslijed čega je stvorena potreba za pristupom koji se naziva upravljanje bilancom banke a takav pristup dominira u bankarskom sustavu.⁹

Ciljevi upravljanja bilancom banke podrazumijevaju da:

- „Uprava banke mora imati što je moguće više kontrole nad količinom, miksom i povratom ili troškovima i aktive i pasive kako bi postigla kratkoročne i dugoročne ciljeve,
- Kontrola menadžmenta nad aktivom mora biti koordinirana s njezinom kontrolom nad obvezama, tako da je upravljanje aktivom i pasivom konzistentno, a ne proturječno; učinkovita koordinacija u upravljanju aktivom i pasivom pomoći će maksimiziranju raspona između prihodonosne aktive i troškova pasive banke te kontrole izloženosti riziku:
- Prihodi i rashodi proizlaze s obilju strana bilance stanja banke (i aktive i pasive); banka treba razviti politike koje će maksimizirati povrat i minimizirati troškove njezinih usluga, koji rezultiraju u aktivu (na primjer odobravanje kredita) ili u pasivi (na primjer prodaja depozita).“¹⁰

Zbog velike izloženosti upravljanja bilancom banke rizicima, u nastavku će biti riječi o upravljanju rizicima u bankama.

⁸ M. Gregurek, N. Vidaković, op.cit., str. 399.

⁹ Ibidem, str. 209.

¹⁰ Ibidem, str. 209.

2. UPRAVLJANJE RIZICIMA U BANKAMA

Osnovni motiv za uvođenje inovacija na financijsko tržište krajem 1980-ih godina bilo je uvođenje regulacijskih kapitalnih zahtjeva što je rezultiralo pojavljivanjem novih izvanbilančnih instrumenata koji su predstavljali financijske nadomjeske poput akreditiva i jamstava, nus instrumente poput ročnica (engl. futures contracts – terminski ugovori). Navedeni instrumenti izlažu banku određenim rizicima jer dobit vezana uz neke od ovih instrumenata je visoka ali i nestabilna s obzirom na tržišta s kojih proizlaze. Danas financijske inovacije u bankarstvu dovode do pitanja učinka koncentracije rizika i nestabilnosti u bankovnom sustavu u cjelini posebno u slučajevima valutnog i kamatnog rizika. Internacionalizacija i slabija financijska regulativa dovode do mogućnosti povećanja negativnih utjecaja koji mogu izazvati krizne situacije u jednom dijelu svijeta, koje se mogu preliti na bankovne sustave u ostatku svijeta.¹¹ Na današnjem tržištu prevladava međuzavisnost različitih vrsta rizika što je dovelo do potrebe za upravljanjem i nadzorom rizika s ciljem održavanja sigurnosti na razini bankovnog sustava u cjelini.

Upravljanje rizicima u bankama predstavlja načine upravljanja poslovanjem banke, utvrđivanje poslovnih ciljeva i bankovne izloženosti riziku, organizaciju poslovnih aktivnosti i ponašanja u skladu sa standardima sigurnog i zdravog poslovanja, uređivanje regulative širokog spektra rizika te načela za procjenu i upravljanje rizicima. Kod upravljanja financijskim rizicima odgovornosti zakonodavca usmjerene su na unapređivanje kvalitete, na pružanje smjernica za upravljanje rizicima na razini banke ili bankovnog sustava. Konačnu odgovornost za upravljanje rizicima ima Nadzorni odbor, međutim potporu mu daje i Odbor za reviziju posebno u području upravljanja rizicima u složenim organizacijama.¹² Da bi se bolje razumjelo upravljanje rizicima u bankama u nastavku će biti navedene i objašnjene vrste rizika u bankarstvu, koje su brojne te podijeljene u nekoliko osnovnih kategorija. Upravljanje svakom od kategorija je zahtjevno i složeno.

¹¹ H. Van Greuning, S. Brajović – Bratanović, *Analiza i upravljanje bankovnim rizicima – pristupi za ocjenu organizacije upravljanja rizicima i izloženosti financijskom riziku*, Svjetska banka Washington D. C., MATE, Zagrebačka škola ekonomije i managementa, Zagreb, 2006., str. 2-3.

¹² Ibidem, str. 31. – 51.

2.1. Vrste rizika

U bankarskom poslovanju postoji više vrsta rizika kojima su banke svakodnevno izložene.

Podjela rizika prema vrstama vrši se na ovakav način:¹³

- *strateški rizik* – tekući ili potencijalni utjecaj na dobit ili kapital banke koji proizlaze iz nepovoljnih ili loših i pogrešnih odluka u poslovnom okruženju;
- *reputacijski rizik* – predstavlja rizik od gubitka reputacije banke zbog neuspjeha u odnosima s klijentima banke i neprimjerenog komuniciranja s javnošću; ultimativno se javlja na samom kraju krize jer javnost obično zadnja dobije informacije o problemima banke pa klijenti gube povjerenje u banku i u njenu sposobnost da primjerenom upravlja sredstvima koja su joj povjerena;
- *kreditni rizik* – rizik gubitka koji nastaje iz mogućnosti da dužnici ne ispune svoje financijske obveze prema banci koja tada obveze klijenata knjiži kao loše plasmane pa kreditni rizik ima najviše utjecaja na račun dobiti i gubitka banke;
- *rizik likvidnosti* – rizik gubitka koji nastaje uslijed nemogućnosti banke da ispuni svoje financijske obveze pa predstavlja obvezu banke da svaki dan planira i kontrolira novčane tokove te da ima sredstva iz kojih će moći pokriti eventualne postojeće manjkove;
- *kamatni rizik* – nastaje zbog promjena kamatnih stopa (fiksne ili varijabilne) što može utjecati na promjene u očekivanim prihodima i rashodima;
- *rezidualni rizik* – rizik gubitka koji nastaje iz kreditnog rizika koji je loše procijenjen te kada su korištene neprimjerene tehnike mjerenja kreditnog rizika;
- *rizik razrjeđenja* – rizik koji nastaje uslijed nedostatnosti sredstava osiguranja ili uslijed promjene vrijednosti sredstava koja su korištena kod kreditiranja pa tada banka ne može u cijelosti naplatiti svoja potraživanja;
- *rizik koncentracije* – izloženost banke pojedinoj skupini ili pojedincima, geografskoj koncentraciji, ekonomskoj koncentraciji te bilo kakvoj drugoj izloženosti banke prema jednoj skupini u aktivi ili u pasivi banke;

¹³ M. Gregurek, N. Vidaković, op.cit., str. 359. – 360.

- *rizik države* – rizik države prilikom odobravanja kredita nerezidentima; proizlazi iz mogućnosti nenaplate plasmana, iz provedivosti sporazuma i kreditne zaštite u pravnim okvirima neke države u nekom određenom razdoblju;
- *sekuritizacijski rizik* – rizik da gospodarski sadržaj sekuritizacijskih operacija ne reflektira u potpunosti sve moguće rizike s kojima se banka može susresti pri kupnji ili izdavanju derivativnih instrumenata;
Hrvatska narodna banka (HNB) sekuritizacijske je rizike definirala kao „rizike koji proizlaze iz ekonomskog prijenosa jedne izloženosti ili skupa izloženosti, odnosno prijenosa kreditnog rizika tih izloženosti.“¹⁴
- *rizik dostave* – nastaje u trenutku kada je jedna strana ne ispunjava dogovorene stavke ugovora o svojim obvezama što može negativno utjecati na poslovanje banke;
- *tržišni rizici* – rizici koje banka preuzima zbog poslovanja na nekom tržištu; tržišni rizici obuhvaćaju: rizik pozicije, rizik robe i devizni rizik.
 - „Pozicijski rizik jest rizik gubitka koji proizlazi iz promjene cijene financijskog instrumenta ili, kod izvedenoga financijskog instrumenta, promjene cijene odnosno varijable. Pozicijski rizik dijeli se na opći i specifični rizik.
 - Valutni rizik jest rizik gubitka koji proizlazi iz promjene tečaja valute i/ili promjene cijene zlata.
 - Robni rizik jest rizik gubitka koji proizlazi iz promjene cijene robe.“¹⁵
- *operativni rizik* – nastaje zbog neprimjerenih internih procesa, ljudi, sustava ili vanjskih događaja;
 - operativni rizik uključuje: rizik od gubitka koji će banka pretrpjeti zbog mjera i kazni uslijed kršenja zakonskih propisa, rizik gubitka uslijed uporabe informacijske tehnologije i IT sustava, uključuje rizike povezane sa pranjem novca i financiranja terorizma;
- *rizik upravljanja* – rizik koji nastaje uslijed ograničenja kapaciteta kojima banka raspolaže, veličine banke, nedostatka kontrola.

¹⁴ Hrvatska narodna banka, *Odluka o izmjenama i dopunama odluke o upravljanju rizicima*, Zagreb, 2014., Čl. 3.a, dostupno na: <http://old.hnb.hr/propisi/odluke-nadzor-kontrola/2014/h-odluka-izmjenama-dopunama-odluke-upravljanju-rizicima-2014.pdf> (16.08.2018.)

¹⁵ Ibidem, Čl.3 a.

Da bi banka umanjila rizik ili da bi se u potpunosti zaštitila od rizika, ona koristi instrumente za zaštitu od rizika o kojima će biti više u nastavku.

2.2. Instrumenti zaštite od rizika

Banka putem instrumenata za zaštitu od rizika osigurava svoje poslovanje od gubitaka kojima može biti izložena. Kako je prethodno spomenuto, na račun dobiti i gubitka banke najviše utječe izloženost kreditnom riziku pa je važno obratiti pažnju na instrumente koje banka koristi za naplatu plasmana.

„Osiguranje plasmana ili elementi osiguranja su instrumenti koji mogu biti upotrijebljeni kako bi banka naplatila plasman ako klijent redovito ne uplaćuje rate kredita.“¹⁶ Banka ne može uvijek predvidjeti da li će krediti biti vraćeni u budućnosti pa poseže za mehanizmima kojima nastoji osigurati povrat sredstava putem statističkog praćenja, modeliranja karakteristika pojedinaca, diferencijacijom proizvoda te putem instrumenata za neredovnu naplatu rata kredita. U procesu odobravanja kredita banka se oslanja na statistiku i elemente osiguranja kredita koji su prethodno navedeni, pa od klijenata traži veliku količinu podataka koji se banci dostavljaju uz zahtjev za kredit s ciljem boljeg upoznavanja klijenta te zbog usporedbe klijenta s određenom skupinom klijenata. Izdavanje kredita ovisi o bonitetu klijenata koji se odnosi na procjenu platežne moći klijenata i na njihovu sposobnost vraćanja posuđenih sredstava.¹⁷ Kada je riječ o kreditiranju potrebno je objasniti sustav osiguranja depozita koji predstavlja „sustav socijalne zaštite koji omogućava održavanje bankovne stabilnosti unutar države. Bankovna stabilnost od velikog je značaja za održavanje stabilnosti čitavog gospodarskog sustava jer ukoliko dođe do „bježanja“ odnosno povlačenja depozita iz banaka to se negativno odražava na mehanizme plaćanja. Banke u svojim bilancama imaju depozite drugih financijskih institucija, ali i depozite stanovništva koje dalje plasiraju u kredite.“¹⁸

¹⁶ M. Gregurek, N. Vidaković, op.cit., str. 365.

¹⁷ Ibidem, str. 365.-366.

¹⁸ F. Vidmar, Z. Prohaska, S. Suljić, *Osiguranje depozita*, Ekonomski fakultet sveučilišta u Rijeci, 2014., str. 11., dostupno na: https://bib.irb.hr/.../711996.LANAK_OSIGURANJE_DEPOZITA-SPLIT (17.08.2018.)

Pravilnom uspostavom sustava osiguranja depozita postiže se jačanje stabilnosti bankarskog sustava. Sustav osiguranja depozita doprinosi stabilnosti bankarskog sustava jer ima psihološki učinak na deponente. Psihološki učinak se odnosi na umanjivanje panike i pritisaka deponentata u kriznim vremenima, kada deponenti požele isplatu, tj. povlačenje depozita. Povlačenje depozita bi loše utjecalo na likvidnost kreditne institucije.¹⁹

Klijenti banci vraćaju sredstva uz dogovorene kamate koje predstavljaju njenu dobit. Kreditiranje je uvjetovano mjerama osiguranja uslijed čega banka smanjuje svoj kreditni rizik te na taj način implicitno jamči da će i banka sama moći vratiti depozite koje je primila. U slučaju ne vraćanja kredita banka poseže za elementima osiguranja plasmana s ciljem naplate potraživanja (ugovori, obveze, financijski instrumenti). Nakon ocjene kreditne sposobnosti banka traži garanciju povrata i postavlja uvjete kreditiranja koji uključuju jamce (osobe koje jamče da će isplaćivati kredit ukoliko za to ne bude sposoban izvorni dužnik), vremensko trajanje kredita, veličinu kredita, hipoteku, depozite, police osiguranja te druge mjere osiguranja za sposobnost vraćanja kredita.²⁰

Banka s obzirom na način organiziranja može imati eksplicitne i implicitne mjere osiguranja:²¹

- eksplicitni sustav osiguranja:
propisan je zakonom, prilikom čega se deponent štiti zakonom do jedne određene granice jer država regulira isplatu depozita u situaciji propadanja banke; u slučaju propasti banke financiranje se vrši iz formiranog fonda; ovakav sustav osiguranja depozita ima nedostatak: nadomještava se zajmovima ili dodatnim kapitalom države;
- implicitni sustav osiguranja:
nije zakonom određen uslijed čega država nema zakonsku obvezu nadoknade depozita u bankama, pa u slučaju propasti banke država financira isplatu depozita.

Uvjeti kreditiranja i elementi osiguranja prikazani su u Tablici 1.

¹⁹ H. Markovinović, *Osiguranje depozita – uređenje de lege lata i perspektive*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 61 No. 2, Ožujak 2011., (785-819), str. 786.-787., dostupno na: www.hrcak.srce.hr/67141 (18.08.2018.)

²⁰ M. Gregurek, N. Vidaković, op.cit., str. 367.-368.

²¹ Đ. Ognjenović, *Osiguranje depozita - osnovne razlike između implicitnog i eksplicitnog osiguranja depozita*, Računovodstvo i financije, br.7, 1997., str. 70. - 74.

Tablica 1.: Uvjeti kreditiranja i elementi osiguranja

Ime kredita		Elementi osiguranja
Nenamjenski kredit	potrošački	Veličina plaće Depozit Jamci Hipoteka na imovinu Zadužnica kod javnog bilježnika Pristanak o zapljeni plaće
Kredit po karticama	po kreditnim	Veličina plaće
Kredit po karticama	po revolving	Veličina plaće
Minus na tekućem računu		Veličina plaće
Hipotekarni kredit		Hipoteka na imovinu
Stambeni kredit		Hipoteka na stan koji klijent kupuje Udio u cijeni stana (banka kreditira samo dio kupnje) Jamac Polica osiguranja Zadužnica kod javnog bilježnika
Kredit za automobil		Pristanak na zapljenu automobila ako klijent ne plaća kredit Zadužnica kod javnog bilježnika
Factoring		Potraživanje
Garancija		Depozit
Sindicirani kredit		Hipoteka Potraživanja
Subvencionirani kredit		Garancija države ili onoga tko traži subvenciju

Izvor: Izrada autora prema M. Gregurek, N. Vidaković, *Bankarsko poslovanje*, PRIF, Zagreb, 2011., str. 369.

Kreditna politika banke i mehanizmi odobravanja kredita imaju dodirne točke koje se očituju preko uvjeta kreditiranja.²²

²² M. Gregurek, N. Vidaković, op.cit., str. 369.

3. SEKURITIZACIJA U BANKARSTVU

Pojavom inovacija na financijskim tržištima u prošlom desetljeću došlo je do promjene financijskih tokova u bankarstvu. Tehnološki napredak pružio je nove mogućnosti na povećanje konkurentnosti između banaka i ne bankovnih institucija. Tradicionalnim poslovanjem banka, koje podrazumijeva prikupljanje depozita i plasiranje kredita, danas je samo jedan od dijelova bankarskog poslovanja koje je često najmanje profitabilno. Nove usluge banaka zasnivaju se na informacijama, odnosno na trgovanju na financijskim tržištima, na ostvarivanju prihoda od naknada što predstavlja novi osnovni oblik profitabilnosti. Pojavom financijskih inovacija došlo je do povećane tržišne orijentacije i utrživosti bankovne imovine kroz zamjenu i prodaju kredita. Takav proces znači korištenje aktive poput hipotekarnih kredita, kredita za automobile i izvoznih kredita koji čine podlogu za izdavanje utrživih vrijednosnica. Opisani proces naziva se sekuritizacija u bankarstvu.²³

U poslove sekuritizacije ulazi dužnost kreditne institucije o donošenju i provođenju primjerene politike i postupaka za upravljanje rizicima. Kod poslova sekuritizacije investitor je kreditna institucija kod koje se upravljanje rizicima zasniva na ekonomskom sadržaju posla.²⁴ „Kreditna institucija koja je inicijator obnovljivih sekuritizacijskih transakcija s ugovorenom odredbom o prijevremenoj isplati dužna je donijeti planove likvidnosti za rješavanje posljedica planiranih i prijevremenih isplata.“²⁵

„Sekuritizacija financijskih imovina, bar u vrijednosti i učestalosti procesa, nesumnjivo je jedan od važnijih proizvoda financijskog inženjerstva. Sekuritizacijom financijskih imovina nazivamo proces preobrazbe imobilnih financijskih imovina u prenosive vrijednosne papire.“²⁶ Na Slici 1. prikazan je tok procesa sekuritizacije imovina. Na Slici 1. je vidljivo da dužnici potražuju od organizatora sekuritizacije, odnosno od financijske institucije koja nudi dio svoje imovine, gotovinu, robu ili usluge s ciljem sekuritizacije financijske aktive, npr. u obliku zajmova, koje potražuje

²³ H. Van Greuning, S. Brajović – Bratanović, op.cit., str. 2.

²⁴ Hrvatska narodna banka, op.cit., Čl. 6.b

²⁵ Ibidem, čl. 6.b

²⁶ R. Ercegović, *Sekuritizacija financijske imovine u kontekstu upravljanja kamatnim rizikom*, *Ekonomski pregled*, 54 (1-2) 102-120 (2003), str. 103., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/25265> (18.08.2018.)

od investitora, odnosno od kreditne institucije. „Imovini koja se želi sekuritizirati preporučljiva je karakteristika njezina homogenost u strukturi, ali i heterogenost u smislu distribucije potraživanja prema različitim ekonomskim subjektima, prije svega zato da bi se lakše odredili budući novčani tokovi iz takve imovine u svrhu utvrđivanja vrijednosti novoizdanim vrijednosnicama i da bi se disperziralo rizik rada njegova smanjenja. Za emitirane vrijednosne papire financijska institucija dobiva financijsku imovinu najvećeg stupnja likvidnosti-novac, a portfelj, u pravilu imobilne financijske imovine, isključuje iz bilančnih pozicija, mijenjajući bilančnu strukturu financijske institucije.“²⁷

Slika 1.: Tok procesa sekuritizacije imovina

Izvor: R. Ercegovac, *Sekuritizacija financijske imovine u kontekstu upravljanja kamatnim rizikom*, *Ekonomski pregled*, 54 (1-2) 102-120 (2003), str. 104., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/25265> (18.08.2018.)

Ponudāči vrijednosnih papira, od razvitka sekuritizacije koji je započeo prije dvadesetak godina, su hipotekarne financijske institucije i komercijalne banke. Za razvitak procesa sekuritizacije najvažnija je transparentnost financijskih tržišta i njihova efikasnost, jer samo je u takvom sustavu moguće rangirati novonastale

²⁷ Ibidem, str. 104.

vrijednosnice i poboljšati njihovu likvidnost temeljem iskustva njihovih investitora koji najbolje poznaju rizik i razinu prinosa koju vrijednosni papiri nude.²⁸

3.1. Važnost i uloga sekuritizacije u bankarstvu

Financijske institucije koriste sekuritizaciju jer je važna za zaštitu od izloženosti riziku likvidnosti, insolventnosti te zbog sprječavanja nemogućnosti transformacije vlastite bilančne strukture zbog imobilnosti financijske imovine.²⁹ Banke koje su imale problema s pozajmicama koristile su ovu tehniku, tehniku sekuritizacije, s ciljem osiguranja vlastitih kredita. Sekuritizacija je važna jer pretvara nelikvidne kredite u likvidne uslijed čega nosi svoju prednost kod koje ulagači zauzimanjem dugoročnih položaja mogu zaraditi veće povrate.³⁰

Sekuritizacija je važna jer ima ulogu.³¹

- kao sredstvo za upravljanje rizicima,
- zamjena je kredita banke i ostalih dijelova aktive za prikupljanje novih sredstava,
- sekuritizacija aktive zahtijeva od banke odvajanje dijela prihodonosne aktive – kao što su to hipotekarni ili potrošački krediti – i prodaju vrijednosnica (financijskih potraživanja) vezanu na aktivu na otvorenom tržištu.
- sekuritizacijom su krediti banke pretvoreni u vrijednosnice kojima se javno trguje pa banka dobiva natrag novac koji je potrošila za kupnju sredstava i koristi se njime za pokrivanje troškova ili za kupnju novih sredstava. Banka kao zajmodavac grupiranih kredita je osnivač a krediti se zatim prenose izdavatelju koji predstavlja samostalno tijelo s posebnim ciljem;
- sekuritizacijom se grupiraju krediti što znači da sekuritizacija pomaže u diverzificiranju izloženosti banke kreditnom riziku i smanjuje potrebu za nadzorom tjeka plaćanja svakog pojedinog kredita;

²⁸ Ibidem, str. 104.

²⁹ Ibidem, str. 104.

³⁰ A. Felton, C. Reinhart, *Prva globalna financijska kriza 21. stoljeća*, Novum d.o.o., Zagreb, 2008., str. 54.

³¹ P. S. Rose, op.cit., str. 278. – 280.

- sekuritizacija pomaže bankama da posjeduju više geografski diferenciran kreditni portfelj;
- sekuritizacija je sredstvo za upravljanje rizikom kamatne stope olakšavajući tako svakoj pojedinoj banci upravljanje vlastitim portfeljem aktive na način da se dospijeće aktive bolje uskladi s dospijećem pasive;
- banka sekuritizacijom može osigurati dodatnu zaradu temeljenu na rasponu između kamatne stope zarađene na sekuritiziranoj aktivi i kamatne stope plaćene vlasnicima vrijednosnica; transakcije sekuritizacije i naknade koje se mogu stvoriti transakcijama prikazane su u Tablici 2.

Tablica 2.: Uobičajene transakcije sekuritizacije i iznosi naknada stvoreni tim transakcijama

Uobičajene transakcije sekuritizacije	Iznos naknade stvoren transakcijom u %
Kuponska stopa obećana investitorima koji kupuju vrijednosnice izdane na ime kredita u grupi	9%
Stopa neispunjenja obveza na kredite u grupi	5%
Naknade kao kompenzacije instituciji radi prikupljanja uplata i radi praćenja statusa kredita u grupi	0, 25%
Naknade plaćene za savjete o tome kako postaviti sekuritiziranu grupu kredita	0, 25%
Naknade plaćene za osiguranje likvidnih sredstava za pokrivanje bilo kakvog privremenog nedostatka gotovine potrebne za isplatu investitora vrijednosnica	0, 25%
Preostali prihod od kamate za instituciju koja obavlja sekuritizaciju kredita	0, 25%
Zbroj svih naknada, obećanih isplata te preostali prihod od kamata	15%

Izvor: izrada autora prema: P. S. Rose, *Menadžment komercijalnih banaka*, Mate, Zagreb, 2003., str. 280.-281.

U tablici se vidi da prosječna dobit na kredite u grupi, izražena u postotku zbroja svih naknada, obećanih isplata te preostalih prihoda od kamata iznosi 15%.

3.2. „Stara“ i „nova“ sekuritizacija

Početak pojave sekuritizacije glavni predmet iste su bili hipotekarni zajmovi dugog roka dospijeca koje je karakterizirala nelikvidnost pa su se banke odlučile na sekuritizaciju vlastite imovine. Provedbom sekuritizacije banka za emitirane vrijednosnice dobiva novčana sredstva jer se sekuritizirani plasmani isključuju iz bilančne u vanbilančnu evidenciju, pa su se danas uglavnom sve banke odlučile na sekuritizaciju imovine koju nude na tržištu, od svih vrsta zajmova do kartičnih poslova.³²

Sekuritizacija je kao financijska inovacija u posljednjih dvadesetak godina važna jer lako pretvara nelikvidna sredstva u portfelju u likvidna (kombinacijom bankarskih pozajmica i hipoteka) kako bi ih upakirali u portfelje ulagača. Sekuritizacija raspršuje rizik insolventnosti na široko područje, smanjujući svakom pojedinom agentu stupanj rizika. Da bi sekuritizacijska uloga ostala jaka potrebno je da banke pažljivo prate zajmoprimce jer u protivnom bi moglo doći do otvaranja vrata tržišta nelikvidnih kreditnih zajmoprimaca. Upravo je navedena situacija bila jednim od uzroka svjetske financijske krize koja je izbila krajem 2007. godine, jer je došlo do masovne sekuritizacije nelikvidnih sredstava.³³

3.3. Odnos sekuritizacije i rizika u bankama

Sekuritizacija pomaže pri prijenosu rizika od bankarskih sektora do ostalih ulagača te na takav način raspršuje rizik u cijelom gospodarstvu pa bankarski sektor postaje sigurniji. Međutim, banke su nekada u stanju oblikovati sekuritizaciju koja omogućuje kapitalne olakšice bez smanjenja rizika. Banke su najčešće suočene sa rizikom od izdavanja hipoteka pa bi banke tada trebale pažljivo pratiti zajmoprimaca, ali to često ne čine pa tada dolazi do povećanja rizika. Kod analize aktivnosti sekuritizacije banaka na promjene u riziku banka ustanovljeno je da je najčešća mjera kreditni rizik i vjerojatnost insolventnosti (što je veći to je manja vjerojatnost rizika i veća stabilnost). U američkim je bankama, prije zadnje globalne krize 2007.

³² R. Ercegovic, op.cit., str. 105.

³³ A. Felton, C. Reinhart, op.cit., str. 54.

godine, sekuritizacija povećala rizik banaka, a nakon krize banke sekuritizacijom izbjegavaju rizične zajmove pa je na takav način uklonjen kreditni rizik. Za europske banke sekuritizacija je bila integriraniji dio njihovog poslovnog modela kod kojeg dominiraju univerzalne banke kod kojih reputacijski rizici postavljaju snažne poticaje za nastanak kontrole i praćenja zajmoprimaca te prevladava usklađeni interes, dok na tržištu sekuritizacije u SAD – u dominiraju samo institucije koje izdaju sekuritizaciju.³⁴

Sekuritizacijom se kreditni rizik 2007. godine prenio s bankarskih bilanci na tržište, međutim, u vrijeme krize dolazi do problema jer su se neki rizici vratili u banke pa su upravitelji morali naći načine za poboljšanje bankarske transparentnosti kada je u pitanju sposobnost banke da se izlaže rizicima. Na hipotekarnom tržištu je došlo do brzog rasta kredita koji su imali loše procijenjene dužnike sa slabim bonitetom, dakle, nisu bili u mogućnosti ispunjavati svoje financijske obveze, uslijed čega je financijski sustav postao ranjiv.³⁵

Sekuritizacija je na smanjenje rizika nakon krize utjecala slijedećim čimbenicima:³⁶

- subprime je investitorima donosio rizik što je utjecalo na smanjenje potražnje za visokorizičnim hipotekama,
- povećani gubici i otplaćivanja smanjili su spremnost banaka da daju riskirajuće hipoteke, i
- financijska regulacija nakon krize nije obeshrabrila banke za izdavanje kredita.

3.4. Pogodnost sekuritizacije za financiranje malih i srednjih poduzeća (MSP)

Kada je u pitanju financiranje malih i srednjih poduzeća (MPS) potrebno je primijeniti bankarsko poslovanje u pogledu jamstava s provjerenim nacionalnim posebnostima da se ne bi ugrozilo kreditiranje MPS-ova na regionalnoj razini.

³⁴ C. Bonner, D. Streitz, M. Wedow, *On the differential impact of of securitization on bank lending during the financial crisis*, DNB NL, No. 501, 2016., str. 12.- 14., dostupno na: https://www.dnb.nl/en/binaries/Working%20paper%20501_tcm47-338349.pdf (17.08.2018.)

³⁵ A. Felton, C. Reinhart, op.cit., str. 65.

³⁶ C. Bonner, D. Streitz, M. Wedow, op.cit., str. 14.

Prijedloge za jednostavnu, transparentnu i standardiziranu (STS) sekuritizaciju, usvojila je Europska investicijska banka, na području sustava jamstava namijenjenih financiranju gospodarstva što predstavlja korak u dobrom smjeru.³⁷

Sekuritizacija malih i srednjih poduzeća je pogodna za:³⁸

- stvaranje kvalitetnog sustava financiranja MPS-ova, što utječe na cjelokupni razvoj gospodarstva neke zemlje,
- sekuritizacija pomaže pri ocjeni rizika unutar proizvoda i među njima,
- sekuritizacijom se stvaraju sigurni, jednostavni, transparentni, standardizirani proizvodi koji se primjereno nadziru te tako pomaže u njihovu razlikovanju od složenijih i rizičnijih financijskih instrumenata,
- banka uz pomoć sekuritizacije može osloboditi dio svojeg kapitala (koji bi inače bio predviđen za pokrivanje rizika zajmova koje je prodala) za dodatno financiranje gospodarstva čiji razvoj ovisi o poslovanju malih i srednjih poduzeća u većini nerazvijenih zemalja,
- sekuritizacija zajmova važan je izvor financiranja za mala i srednja poduzeća (u 2014. godini iznos sekuritizacije zajmova MSP-ima smanjen je na 36 milijardi eura u odnosu na 2007. godinu kada je iznos bio 77 milijardi eura. U 2013. godini čak 35% MSP-ova nije od banaka dobilo financiranje koje su tražili;
- prema procjenama sekuritizacija u EU-u proizvela bi između 100 i 150 milijardi eura dodatnog financiranja da njezin obujam dosegne prosjek iz razdoblja prije krize.
- kada je sekuritizacija pravilno strukturirana njome se može poboljšati učinkovitost i stabilnost financijskog sustava, pružiti mogućnosti ulaganja, stvoriti koristi za poduzeća i građane jeftinijim i dostupnijim zajmovima.

³⁷ G. Dassis, *Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Akcijski plan o izgradnji unije tržišta kapitala”*, (COM(2015) 468 završna verzija), (2016/C 133/04), Bruxelles, 2016., dostupno na:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A52015AE5437> (17.08.2018.)

³⁸ *Policies; Sekuritizacija: poboljšanje financiranja gospodarstva EU-a*, Vijeće Europske unije, 2017., dostupno na: <http://www.consilium.europa.eu/hr/policies/capital-markets-union/securitisation/> (18.08.2018.)

3.5. Utjecaj sekuritizacije na kreditiranje banaka

„Sekuritizacija podiže razinu natjecanja za kredite najbolje kvalitete između banaka i drugih zajmodavaca. Krediti najviše kvalitete posjeduju dvije prednosti – oni se uglavnom isplaćuju po planu (uz manje računovodstvenih problema za osoblje banaka) i najisplativiji su za sekuritizaciju, ostavljajući novi izvor financiranja banke koji nadopunjava tradicionalne izvore. Sekuritizacija može podići i konkurentnu razinu između banaka koje pokušavaju privući depozite jer deponenti koji poznaju problematiku mogu otkriti da postoje mogućnosti ostvarivanja veće dobiti kupnjom kreditno osiguranih vrijednosnica od dilera vrijednosnica nego kupnjom depozita neke banke.“³⁹ Prodaja kredita je jedan od oblika investicijskog bankarstva u kojem bankari koriste procjenu kreditne vrijednosti onih koji pozajmljuju sredstva te prodaje svoju stručnost nekom drugom investitoru kroz sadržaj ugovora o kreditu. Prodaja kredita može biti rizična pa ako menadžment banke nije oprezan naći će se u situaciji da proda svoje najbolje kredite ostavljajući sebi kreditni portfelj loše kvalitete što može rezultirati nestabilnom zaradom za banku. Kada banka prodajom kredita daje kupcu pravo na regres za cjelokupni ili dio iznosa, tada kupac dobiva prodajnu opciju koja mu omogućava da problematičan kredit proda natrag banci u kojoj je kredit nastao pa tada banka i kupac dijele rizik neispunjenja obveza od kredita. Danas banke za zaštitu od kreditnog rizika koriste instrumente u obliku jamstava kojima jačaju kreditno stanje od neispunjavanja kreditnih obveza, putem kojih se osiguravaju otplate glavnica i kamata od kredita. Danas su najpopularnija jamstva „standby“ akreditivi kojima banka jamči otplatu neispunjenih zadužnica (vladinih ili lokalnih korporativnih zadužnica). Banke koriste sekuritizaciju zbog osiguranja od kreditnog rizika. Sekuritizacija pretvara nelikvidne kredite u likvidne.⁴⁰ Sekuritizacija pozitivno utječe na bankovno kreditiranje jer umanjuje rizik. Banke koje se više oslanjaju na pokrivene obveznice smanjuju svoje kreditiranje kada je rizičnost povećana, posebno u vrijeme kriznih situacija.

³⁹ P. S. Rose, op.ct., str. 284.

⁴⁰ Ibidem, str. 288.-292.

4. SEKURITIZACIJA U SJEDINJENIM AMERIČKIM DRŽAVAMA

Početak sekuritizacije uslijedio je oko 1970-ih godina na američkom rezidencijalnom tržištu stambenih kredita gdje su tri savezne agencije Državna nacionalna hipotekarna asocijacija (GNMA), Federalna nacionalna hipotekarna asocijacija (FNMA) i Federalna stambeno hipotekarna agencija (FHLMC) radile na poboljšanju mogućnosti prodaje stambenih kredita. Početkom 1980-ih razvijene su nove vrste instrumenata osigurane stambenim kreditima poput jamstvenih hipotekarnih obveza kojima se investitoru nude različite klase vrijednosnica osigurane hipotekama s različitim očekivanim šablonama protoka novca. Jamstvene hipotekarne obveze stavljaju se na povjerenički račun koji se nalazi u banci te se izdaju u nekoliko razreda kao potražnja na ime grupe prijenosnih vrijednosnica kako bi se prikupila nova sredstva jer jamstvene hipotekarne obveze imaju isplatu kamata na koje su naslovljene ali isplate svih glavnica od kredita najprije idu k obveznicama izdanim u najvišem razredu sve dok instrumenti iz tog najvišeg razreda ne budu isplaćeni.⁴¹ Godina 1990-ih razvija se novo tržište za vrijednosnice osigurane kapitalno stambenim kreditima koji vlasnicima stana omogućavaju posuđivanje novca po preostaloj vrijednosti njihova prebivališta (razlika između trenutne vrijednosti stana i iznosa hipotekarnog kredita prema tom vlasništvu). Kapitalno stambeni krediti kao sredstva sekuritizacije postali su popularni jer su njihove kamatne stope niže od kamatnih stopa uobičajenih kredita banke. Još jedno sredstvo sekuritizacije pojavilo se u obliku kreditno osiguranih obveznica koje ostaju u bilanci bankara kao obveze, dok krediti koji osiguravaju ove obveznice daju jamstvo za pozajmicu. SAD podupire vrijednosnice koje se izdaju na teret šireg spektra kredita (komercijalni stambeni krediti, krediti namijenjeni malim poduzetnicima, krediti za pokretne domove, potražnja po kreditnim karticama, lizing kamiona i računala).⁴² Sekuritizacija se kao inovacija pojavila u SAD-u još u vrijeme Velike gospodarske krize koja je izbila 1929. godine te je trajala do 1933. godine, ali se na nju nije gledalo kao u razdoblju koje se smatra početkom razvoja iste, odnosno 1970-ih godina. U nastavku će biti riječi o sekuritizaciji kao financijskoj inovaciji u vrijeme Velike gospodarske krize te o suvremenoj sekuritizaciji.

⁴¹ Ibidem, str. 281.

⁴² Ibidem, str. 282.-284.

4.1. Sekuritizacija kao financijska inovacija u vrijeme krize 1929. do 1933. godine

U vrijeme Velike gospodarske krize koja je izbila u SAD-u 1929. godine uslijed neuspjelih naplata ogromnog broja kredita te zbog loše procjene kreditne sposobnosti klijenata, a trajala je do 1933. godine.

„Stambeni polet gradio se na sekuritizaciji kroz koju su niže razredne hipoteke ušle u svjetski bankarski sustav. Sekuritizacija je proces povezivanja pojedinačnih hipoteka i onda njihova razvrstavanja i slaganja u pakete različitih vrijednosnih papira – oblikovane prema zahtjevima različitih investitora, koje se mogu prodavati na račun banke koja ih izdaje.“⁴³

Na takav način je došlo do povećanja i širokog raspršivanja rizika koji su povezani sa pozajmljivanjem novčanih sredstava niže razrednim zajmoprimcima. Investitori širom svijeta su željeli porast prinosa u zamjenu za niske kamatne stope na državne obveznice te su novonastalu situaciju prigrlili objeručke jer je njihova tržišnost povećavala mogućnost dobivanja zajmova i kredita što je povećavalo dug. Godine 1933. nastao je „Glass – Steagallovo“ zakon koji je zabranjivao bankama poslovanje sa stanovništvom, nisu se smjele upuštati u investicijske aktivnosti, međutim banke zakon nisu poštovale već su se igrale regulacijom mjerenja kapitala uključivanjem vrijednosnih papira s hipotekom. Vlade su u to vrijeme činile velike napore da uravnoteže svoje proračune, dopustile su bankama da bankrotiraju i kućanstvima da ne plaćaju svoje hipoteke, čvrsto su se držale zlatnog standarda koji je održavao visoke kamatne stope u dvije godine krize.⁴⁴

4.2. Suvremena sekuritizacija

Kriza koja je nastala na hipotekarnom tržištu 2007. godine uslijedila je zbog lošeg koncepta sekuritizacije koja je nastala još 1970-ih godina kada su se hipotekarne kuće na američkom tržištu udružile u američke agencije za potporu vlade. Sekuritizacijom su se određene vrste imovine udružile na način da su se mogle

⁴³ R. Skidelsky, *Keynes: povratak velikana*, Algoritam, Zagreb, 2011., str. 33.

⁴⁴ Ibidem, str. 33.- 41.

ponovno paketirati u kamatonosne vrijednosnice, a plaćanja kamata i glavnice iz imovine se prenosi s imovine na kupca vrijednosnih papira. Godina 1980-ih imovine za proizvodnju dohotka se sekuritiziraju pa je do 2007. godine tržište dramatično naraslo, uslijed čega je tržište vrijednosnih papira postalo podložno rizičnim subprime hipotekama u SAD – u te je došlo do neočekivanog pogoršanja kvalitete temeljnih sredstava koja su narušila povjerenje investitora. Ustrajnost kreditne krize koja je nastupila sugerirala je da sekuritizacija sa slabim kreditnim korijenima te neprimjerenim metodama procjene i nedostatkom regulacije može utjecati na ugrožavanje financijske stabilnosti. Da bi se smanjila nestabilnost financijske institucije uvode sekuritizaciju za prijenos kreditnog rizika imovine iz svojih bilanci na ostale financijske institucije poput banaka, osiguravajućih društava i „hedge“ fondova jer je bilo povoljnije prikupiti novac kroz sekuritizaciju. Takav pristup utjecao je pozitivno na stvaranje ekonomske prednosti, preusmjeravajući kreditnu izloženost, čime je raspršena koncentracija rizika i smanjena sustavna ranjivost. Sekuritizacija je danas usmjerena na pažljivije promatranje zajmoprimaca i na razborito kreditiranje pa je smanjena i rizičnost u poslovanju banka.⁴⁵

Sekuritizacija danas predstavlja izvor financiranja na prijenosu kreditnog rizika (također kamatnog i valutnog) od izdatelja do investitora. Portfelj je podijeljen na tranše od kojih svaka ima određenu razinu rizika te se svaka prodaje odvojeno. Povrati od ulaganja i gubici su raspoređeni prema tranšama pa je najsigurnija tranša ona koja poziva na prihod generiran od strane temeljne imovine, a najoštiji zadnji zahtjev za navedeno je visina prihoda. Problemi otplate u rizičnim tranšama uzrokuju paniku i nepovjerenje među investitorima pa se tada prodaje sekuritizacijski dug. Danas se vrijednosni papiri mogu poduprijeti hipotekom, korporativnim i državnim kreditima, potrošačkim kreditima, potraživanjima o zakupu, odnosno potraživanjima i pojedinačnim ugovorima o kreditiranju. Generički naziv za takve instrumente su vrijednosni papiri s imovinom, dok se transakcije sekuritizacije za podupiranje hipotekarnih kredita, stambenih i komercijalnih, nazivaju hipotekarni vrijednosni papiri.⁴⁶

Danas navedeni instrumenti predstavljaju likvidacijsku imovinu te je poboljšano modeliranje i kvantifikacija rizika pa je sekuritizacija zabilježila značajan rast tržišta u

⁴⁵ A. Jobst, *What Is Securitization?*, IMF, Finance & Development, 2008., str. 48.-49., dostupno na: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2008/09/pdf/basics.pdf> (20.08.2018.)

⁴⁶ Ibidem, str. 48. - 49.

razvitku, jer banke i korporativni subjekti koriste sekuritizaciju za pretvaranje budućih novčanih tokova valuta teško izvoznih tokova u tekuću gotovinu. Danas je oživljeno povjerenje ulagača u sekuritizaciju jer je primjenjiva na svu imovinu.⁴⁷

⁴⁷ Ibidem, str. 49.

5. MOGUĆNOSTI SEKURITIZACIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Od početka financijske krize (koja je izbila 2007. godine) europska su tržišta sekuritizacije oslabljena, za razliku od tržišta u SAD-u koja su se oporavila, i to unatoč činjenici da su se europska tržišta sekuritizacije, za razliku od američkih, relativno dobro oduprla krizi, s gubicima u instrumentima iniciranim u Europsku Uniju koji su u usporedbi s američkima bili vrlo mali.⁴⁸ Republika Hrvatska pripada zemljama Europske unije od 2013. godine. Tržište Europske unije je od 2009. godine počelo sekuritizirati svoju imovinu, na način umjesto da ju prodaju na tržištu, banke su koristile osiguranu imovinu kao kolateral za financiranje središnje banke.⁴⁹ U nastavku će biti riječi o mogućnostima i ograničenjima te o prednostima i nedostacima sekuritizacije u Hrvatskoj.

5.1. Mogućnosti i ograničenja

Sekuritizacija je u Republici Hrvatskoj posebno potrebna u razvoju malih i srednjih poduzeća koja su u našoj zemlji nositelji gospodarskog razvoja. „Prema procjeni Europske komisije u Republici Hrvatskoj na kraju 2015. godine sektor malih i srednjih poduzeća činio je najveći udjel (99,7%) u strukturi svih poduzeća, zapošljavao 66% svih zaposlenih te stvorio 56,2% ukupnog prihoda. Kada se uzme u obzir važnost malih i srednjih poduzeća kao generatora novih radnih mjesta, pokretača inovacija, nositelja izvoza i dodane vrijednosti, sasvim je razumljiva briga države te usmjeravanje i poticanje razvoja ovoga gospodarskog segmenta. Osnovni je cilj stvaranje takvog institucionalnog okruženja koje bi poticajno djelovalo na poduzetničke aktivnosti, odnosno na stvaranje takvog okruženja u kojemu bi se poduzetnici osjećali motiviranima za pokretanje novih poslovnih pothvata. Podrška malim i srednjim poduzećima očituje se putem financijskih subvencija, pristupu izvorima financiranja, poreznih olakšica, putem strateškog i menadžerskog

⁴⁸ EUROPSKA KOMISIJA, *Prijedlog uredbe europskog parlamenta i vijeća o utvrđivanju zajedničkih pravila o sekuritizaciji i uspostavi europskog okvira za jednostavnu, transparentnu i standardiziranu sekuritizaciju i izmjeni direktiva, 2009/65/EZ, 2009/138/EZ, 2011/61/EU i uredaba (EZ) br.1060/2009 i (EU) br. 648/201* dostupno na:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=COM:2015:0472:FIN> (10.9.2018)

⁴⁹ C. Bonner, D. Streitz, M. Wedow, op.cit., str. 6.

savjetovanja i sl.“⁵⁰ Financijske konstrukcije financiranja malih i srednjih poduzeća uključuju potrebu za sekuritizacijom jer se putem nje, kako je navedeno u poglavlju 3.4., pružaju mogućnosti ulaganja u poduzeća odobravanjem zajmova koji se koriste za stvaranje sigurnih i standardiziranih proizvoda, također, sekuritizacija stvara mogućnosti ocjene rizika unutar proizvoda, dok banke mogu sekuritizacijom oslobađati dijelove svojih kapitala za financiranje gospodarskih subjekata.

„Jačanje sposobnosti banaka da kreditiraju gospodarstvo jedno je od prioriternih područja Akcijskog plana. Nenaplativi krediti i dalje su izvor zabrinutosti u EU-u i onemogućuju mobilizaciju kapitala koji bi se, kad ne bi bio blokirani, mogao upotrijebiti za dodjelu većeg broja kredita. Odbor smatra da bi Komisija trebala poduzeti mjere kako bi oslobodila potencijal bilanci banaka, poticanjem sekuritizacije nenaplativih kredita i stvaranjem tržišta za „imovinu umanjene vrijednosti“. Kad bi se uspostavila ili – u slučaju da već postoje – obnovila duboka i transparentna tržišta za „kreditne dugove poduzeća u teškoćama“, banke bi ponovno bile u mogućnosti davati kredite.“⁵¹

5.2. Prednosti i nedostaci

U Hrvatskoj je sekuritizacija gospodarskih subjekata nužna determinanta uvjeta stabilnog funkcioniranja države. „Stvarnost četvrtstoljetne postojanosti Republike Hrvatske obilježena tranzicijom iz jednoga u drugi gospodarski (poslovni) model, privatizacijom društvenog vlasništva, gospodarskom krizom, recesijom i recentnim gospodarskim rastom dodatno je gospodarske (ekonomske) teme ugradila u središte pozornosti diskursa životne svakodnevice.“⁵² Sekuritizacija u Hrvatskoj nije dovoljno razvijena, što je bilo očito po primjeru slučaja Agrokor, trgovačkog društva kojemu je potrebna preventivna rekonstrukcija s ciljem zaštite cjelokupnog gospodarskog

⁵⁰ M. Ploh, *Ograničenja i mogućnosti financiranja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj*, FIP - Financije i pravo, Vol. 5, No. 1, 2017., str. 81., dostupno na: www.hrcak.srce.hr/185842 (20.08.2018.)

⁵¹ G. Dassis, op.cit., *Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Akcijski plan o izgradnji unije tržišta kapitala“*

⁵² M. Bilandžić, *Gospodarstvo i nacionalna (ne)sigurnost Republike Hrvatske: sekuritizacija gospodarskih subjekata*, Vojna povijest, Večernji.hr, 2017., dostupno na: <https://vojnepovijest.vecernji.hr/vojna-povijest/gospodarstvo-i-nacionalna-ne-sigurnost-republike-hrvatske-sekuritizacija-gospodarskih-subjekata-1167479> (20.08.2018.)

sustava. Sekuritizacija je 2017. godine bila okvir za rješavanje problema sa Agrokorom, te je donesen Zakon o postupku izvanredne uprave u trgovačkim društvima u travnju 2017. godine, s ciljem zaštite održivosti poslovanja trgovačkih društava, posebno onih čije poslovanje ima velikog utjecaja na gospodarski razvoj.⁵³

„Provedena istraživanja u svijetu i u Republici Hrvatskoj upućuju na relativno skup i kompliciran pristup maloga gospodarstva bankovnim kreditima. Najvažnije ograničenje kod bankovnih kredita je pretjerano osiguranje, a visoko mjesto zauzimaju i dokumentacija te trošak financiranja. Malim i srednjim poduzećima pristup je izvorima financiranja otežan zbog nedovoljne razine kapitala i drugih izvora osiguranja. Kada poduzetnici traže financijska sredstva za svoje dugoročne investicije, kreditori se suočavaju s asimetričnim podacima, visokim rizicima potencijalne nemogućnosti naplate tako odobrenih kredita te visokim prosječnim transakcijskim troškovima.“⁵⁴

Osnovne prepreke financiranja malih i srednjih poduzeća su:⁵⁵

- visoki administrativni troškovi,
- visoka razina rizika financiranja poduzeća,
- asimetričnost informacija,
- nedostatak sredstava osiguranja,
- nerazvijenost financijskog sustava i bankovnog sustava uslijed visokih kamatnih stopa na kredite, te zbog nerazvijenog pravnog sustava koji neprimjerenom zakonskom regulativom onemogućava stvaranje novih oblika financijskih instrumenata, uključujući i korištenje kolaterala kao instrumenta upravljanja rizikom,
- sprječavanje sekuritizacije nastaje zbog averzije malih i srednjih poduzeća prema investitorima, otežana i dugotrajna naplata potraživanja, nerazvijenost tržišta kapitala, nerazvijenost alternativnih izvora financiranja i njihovo nedovoljno poznavanje od strane poduzetnika.

U Hrvatskoj nije moguće privući kvalitetne zajmoprimce, kamate su previsoke pa su i rate za otplatu veće, potražnja je niska i cijene nekretnina su u padu, pa bi potražnja za naplaćivanjem duga kroz prodaju nekretnina koje su pod hipotekom

⁵³ Ibidem

⁵⁴ M. Ploh, op.cit., str. 83.

⁵⁵ Ibidem, str. 83.

bila neostvarena, što bi izazvalo suprotan učinak od željenog. Navedeno predstavlja nedostatak za daljnji razvoj sekuritizacije.

ZAKLJUČAK

Koordiniranje i integriranje aktive i pasive u jednu jedinicu naziva se upravljanje aktivom i pasivom, a navedeno se vrši pomoću obrambenih tehnika za rukovođenje poslovnim ciklusima i pritiscima na depozite i kredite. Karakteristika banke je da u pasivi ima prikupljena tuđa sredstva koja su joj povjerena s namjerom da ih banka adekvatno uporabi. Važnost upravljanja aktivnom i pasivom proizlazi iz svrhe koja podrazumijeva formuliranje strategija aktive i pasive i poduzimanje aktivnosti koje oblikuju bilancu banke kao cjelinu. Upravljanje rizicima u bankama predstavlja načine upravljanja poslovanjem banke, utvrđivanje poslovnih ciljeva i bankovne izloženosti riziku, organizaciju poslovnih aktivnosti i ponašanja u skladu sa standardima sigurnog i zdravog poslovanja, uređivanje regulative širokog spektra rizika te načela za procjenu i upravljanje rizicima. Kod upravljanja financijskim rizicima odgovornosti zakonodavca usmjerene su na unapređivanje kvalitete, na pružanje smjernica za upravljanje rizicima na razini banke ili bankovnog sustava. Podjela rizika prema vrstama vrši se na ovakav način: strateški rizik, reputacijski rizik, kreditni rizik, rizik likvidnosti, kamatni rizik, rezidualni rizik, rizik razrijeđenija, rizik koncentracije, rizik države, sekuritizacijski rizik, rizik dostave, tržišni rizici, operativni rizik i rizik upravljanja. Da bi banka umanjila rizik ili da bi se u potpunosti zaštitila od rizika, ona koristi instrumente za zaštitu od rizika. Nove usluge banaka zasnivaju se na informacijama, odnosno na trgovanju na financijskim tržištima, na ostvarivanju prihoda od naknada što predstavlja novi osnovni oblik profitabilnosti. Pojavom financijskih inovacija došlo je do povećane tržišne orijentacije i utrživosti bankovne imovine kroz zamjenu i prodaju kredita. Takav proces znači korištenje aktive poput hipotekarnih kredita, kredita za automobile i izvoznih kredita koji čine podlogu za izdavanje utrživih vrijednosnica. Opisani proces naziva se sekuritizacija u bankarstvu. Financijske institucije koriste sekuritizaciju jer je važna za zaštitu od izloženosti riziku likvidnosti, insolventnosti te zbog sprječavanja nemogućnosti transformacije vlastite bilančne strukture zbog imobilnosti financijske imovine. Banke koje su imale problema s pozajmicama koristile su ovu tehniku, tehniku sekuritizacije, s ciljem osiguranja vlastitih kredita. Sekuritizacija je važna jer pretvara nelikvidne kredite u likvidne uslijed čega nosi svoju prednost kod koje ulagači zauzimanjem dugoročnijih položaja mogu zaraditi veće povrate. Sekuritizacija pomaže pri prijenosu rizika od

bankarskih sektora do ostalih ulagača te na takav način raspršuje rizik u cijelom gospodarstvu pa bankarski sektor postaje sigurniji. Sekuritizacija malih i srednjih poduzeća je pogodna za stvaranje kvalitetnog sustava financiranja MPS-ova, što utječe na cjelokupni razvoj gospodarstva neke zemlje, pomaže pri ocjeni rizika unutar proizvoda i među njima, sekuritizacijom se stvaraju sigurni, jednostavni, transparentni, standardizirani proizvodi koji se primjereno nadziru te tako pomaže u njihovu razlikovanju od složenijih i rizičnijih financijskih instrumenata, banka uz pomoć sekuritizacije može osloboditi dio svojeg kapitala za dodatno financiranje gospodarstva čiji razvoj ovisi o poslovanju malih i srednjih poduzeća u većini nerazvijenih zemalja, sekuritizacija zajmova važan je izvor financiranja za mala i srednja poduzeća, kada je sekuritizacija pravilno strukturirana njome se može poboljšati učinkovitost i stabilnost financijskog sustava, pružiti mogućnosti ulaganja, stvoriti koristi za poduzeća i građane jeftinijim i dostupnijim zajmovima. Stambeni polet u vrijeme Velike gospodarske krize gradio se na sekuritizaciji kroz koju su niže razredne hipoteke ušle u svjetski bankarski sustav. Sekuritizacija je proces povezivanja pojedinačnih hipoteka i onda njihova razvrstavanja i slaganja u pakete različitih vrijednosnih papira – oblikovane prema zahtjevima različitih investitora, koje se mogu prodavati na račun banke koja ih izdaje. Na takav način je došlo do povećanja i širokog raspršivanja rizika koji su povezani sa pozajmljivanjem novčanih sredstava niže razrednim zajmoprimcima. Sekuritizacija danas predstavlja izvor financiranja na prijenosu kreditnog rizika (također kamatnog i valutnog) od izdavatelja do investitora. Portfelj je podijeljen na tranše od kojih svaka ima određenu razinu rizika te se svaka prodaje odvojeno. Povrati od ulaganja i gubici su raspoređeni prema tranšama pa je najsigurnija tranša ona koja poziva na prihod generiran od strane temeljne imovine, a najoštriji zadnji zahtjev za navedeno je visina prihoda. Tržište Europske unije je od 2009. godine (nakon krize koja je izbila 2007. godine) počelo sekuritizirati svoju imovinu, na način umjesto da ju prodaju na tržištu, banke su koristile osiguranu imovinu kao kolateral za financiranje središnje banke. U Hrvatskoj je sekuritizacija gospodarskih subjekata nužna determinanta uvjeta stabilnog funkcioniranja države. U Hrvatskoj nije moguće privući kvalitetne zajmoprimce, kamate su previsoke pa su i rate za otplatu veće, potražnja je niska i cijene nekretnina su u padu, pa bi potražnja za naplaćivanjem duga kroz prodaju nekretnina koje su pod hipotekom bila neostvarena

POPIS LITERATURE

Knjige:

1. Felton, A., Reinhart, C., *Prva globalna financijska kriza 21. stoljeća*, Novum d.o.o., Zagreb, 2008.
2. Gregurek, M., Vidaković, N., *Bankarsko poslovanje*, PRIF, Zagreb, 2011.
3. Rose, P. S., *Menadžment komercijalnih banaka*, Mate, Zagreb, 2003.
4. Skidelsky, R., *Keynes: povratak velikana*, Algoritam, Zagreb, 2011.
5. Van Greuning, H., Brajović – Bratanović, S., *Analiza i upravljanje bankovnim rizicima – pristupi za ocjenu organizacije upravljanja rizicima i izloženosti financijskom riziku*, Svjetska banka Washington D. C., MATE, Zagrebačka škola ekonomije i managementa, Zagreb, 2006.

Članci:

1. Bonner, C., Streitz, D., Wedow, M., *On the differential impact of securitization on bank lending during the financial crisis*, DNB NL, No. 501, 2016., dostupno na: https://www.dnb.nl/en/binaries/Working%20paper%20501_tcm47-338349.pdf (17.08.2018.)
2. Bilandžić, M., *Gospodarstvo i nacionalna (ne)sigurnost Republike Hrvatske: sekuritizacija gospodarskih subjekata*, Vojna povijest, Večernji.hr, 2017., dostupno na: <https://vojnepovijest.vecernji.hr/vojna-povijest/gospodarstvo-i-nacionalna-ne-sigurnost-republike-hrvatske-sekuritizacija-gospodarskih-subjekata-1167479> (20.08.2018.)
3. Dassis, G., *Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Akcijski plan o izgradnji unije tržišta kapitala”*, (COM(2015) 468 završna verzija), (2016/C 133/04), Bruxelles, 2016., dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A52015AE5437> (17.08.2018.)

4. Ercegovac, R., *Sekuritizacija financijske imovine u kontekstu upravljanja kamatnim rizikom*, Ekonomski pregled, 54 (1-2) 102-120 (2003), dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/25265> (18.08.2018.)
5. HRVATSAK NARODNA BANKA, *Odluka o izmjenama i dopunama odluke o upravljanju rizicima*, Zagreb, 2014., dostupno na: <http://old.hnb.hr/propisi/odluke-nadzor-kontrola/2014/h-odluke-izmjenama-dopunama-odluke-upravljanju-rizicima-2014.pdf> (16.08.2018.)
6. Jobst, A., *What Is Securitization?*, IMF, Finance & Development, 2008., dostupno na: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2008/09/pdf/basics.pdf> (20.08.2018.)
7. Markovinović, H., *Osiguranje depozita – uređenje de lege lata i perspektive*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 61 No. 2, Ožujak 2011., (785-819), dostupno na: www.hrcak.srce.hr/67141 (18.08.2018.)
8. Ognjenović, Đ., *Osiguranje depozita - osnovne razlike između implicitnog i eksplicitnog osiguranja depozita*, Računovodstvo i financije, br.7, 1997.
9. EUROPSKA KOMISIJA, *Prijedlog uredbe europskog parlamenta i vijeća o utvrđivanju zajedničkih pravila o sekuritizaciji i uspostavi europskog okvira za jednostavnu, transparentnu i standardiziranu sekuritizaciju i izmjeni direktiva, 2009/65/EZ, 2009/138/EZ, 2011/61/EU i uredaba (EZ) br.1060/2009 i (EU) br. 648/2012* dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=COM:2015:0472:FIN> (10.09.2018)
10. Ploh, M., *Ograničenja i mogućnosti financiranja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj*, FIP - Financije i pravo, Vol. 5, No. 1, 2017., dostupno na: www.hrcak.srce.hr/185842 (20.08.2018.)
11. Vidmar, F., Prohaska, Z., Suljić, S., *Osiguranje depozita*, Ekonomski fakultet sveučilišta u Rijeci, 2014., dostupno na: https://bib.irb.hr/.../711996.LANAK_OSIGURANJE_DEPOZITA-SPLIT (17.08.2018.)

Internetski izvori:

1. *Policies; Sekuritizacija: poboljšanje financiranja gospodarstva EU-a*, Vijeće Europske unije, 2017., dostupno na:
<http://www.consilium.europa.eu/hr/policies/capital-markets-union/securitisation/> (18.08.2018.)

POPIS SLIKA

Slika 1.: Tok procesa sekuritizacije imovina.....	13
---	----

POPIS TABLICA

Tablica 1.: Uvjeti kreditiranja i elementi osiguranja	11
Tablica 2.: Uobičajene transakcije sekuritizacije i iznosi naknada stvoreni tim transakcijama.....	15

SAŽETAK

Sekuritizacija u bankarstvu

Sekuritizaciji u bankarstvu je nastala u SAD-u 1970-ih godina pojavom financijskih inovacija koje su utjecale na povećavanje tržišne orijentacije i utrživosti bankovne imovine kroz zamjenu i prodaju kredita. Takav proces znači korištenje aktive poput hipotekarnih kredita, kredita za automobile i izvoznih kredita koji čine podlogu za izdavanje utrživih vrijednosnica te se naziva sekuritizacija. Upravljanje aktivom i pasivom banke je važno zbog koordiniranja i integriranja aktive i pasive, a proizlazi iz svrhe koja podrazumijeva formuliranje strategija i poduzimanje aktivnosti koje oblikuju bilancu banke kao cjelinu. Na današnjem tržištu prevladava međuzavisnost različitih vrsta rizika što je dovelo do potrebe za upravljanjem i nadzorom rizika s ciljem održavanja sigurnosti na razini bankovnog sustava u cjelini. Sekuritizacija je važna jer pretvara nelikvidne kredite u likvidne uslijed čega nosi svoju prednost kod koje ulagači zauzimanjem dugoročnijih položaja mogu zaraditi veće povrate. Sekuritizacija je u Republici Hrvatskoj posebno potrebna u razvoju malih i srednjih poduzeća koja su u našoj zemlji nositelji gospodarskog razvoja. „Prema procjeni Europske komisije u Republici Hrvatskoj na kraju 2015. godine sektor malih i srednjih poduzeća činio je najveći udjel (99,7%) u strukturi svih poduzeća. Sekuritizacija u Hrvatskoj nije dovoljno razvijena, što je bilo očito po primjeru slučaja Agrokor, trgovačkog društva kojemu je potrebna preventivna rekonstrukcija s ciljem zaštite cjelokupnog gospodarskog sustava.

Ključne riječi: upravljanje aktivom i pasivom, rizici u bankarstvu, sekuritizacija u bankarstvu, sekuritizacija u SAD-u, sekuritizacija u Republici Hrvatskoj.

ABSTRACT

Securitization in banking

Securitization in banking has emerged in the United States in the 1970s with the emergence of financial innovations that have influenced the increase of market orientation and viability of bank assets through replacement and sale of loans. Such a process means the use of assets such as mortgage loans, car loans and export credits, which are the basis for issuing marketable securities, and is called securitization. Bank asset management and liabilities are important for the coordination and integration of assets and liabilities, and derive from the purpose of formulating strategies and undertaking activities that shape the balance sheet of the bank as a whole. In today's market, the interdependence of different types of risks prevails, leading to the need for risk management and control with a view to maintaining security at the level of the banking system as a whole. Securitization is important because it converts non-liquid loans into liquidity and therefore takes the advantage of investing in longer-term positions to make larger returns. Securitization in the Republic of Croatia is particularly needed in the development of small and medium-sized enterprises that are in our country the bearers of economic development. "According to the European Commission's assessment in the Republic of Croatia at the end of 2015, the small and medium-sized sector accounted for the largest share (99.7%) in the structure of all enterprises. Securitization in Croatia is not sufficiently developed, as was evident from the case of Agrokor, a company that needs preventive reconstruction to protect the entire economic system

Key words: asset and liability management, banking risks, securitization in banking, securitization in the US, securitization in the Republic of Croatia